

הרתעה או הגנה

הקדמה

לאורך שנים רבות התנהל ויכוח בצמרת צה"ל לגבי הטקטיקה שיש לנקוט כדי להגן על העורף האזרחי הצפוף והפגיע. ברוב המקרים גברה דעתו של פיקוד חיל האוויר, שטען כי בלאו הכי לא ניתן לסגור את שמי המדינה מפני מטוסים או טילים של האויב, ומוטב להשקיע את האמצעים המוגבלים ביצירת כוח הרתעה שיתבסס כולו על חיל אוויר חזק.

כדי להגביר את עוצמת הטיעון הזה, הוסיפו לו חסידיו את התורה החדשה שחיל האוויר אימץ בתחילת האלף השלישי מחיל האוויר האמריקאי והיא "תורת האש מנגד". על פי גישה זו עבר זמנו של שדה הקרב הטיפוסי בו מתנגשים כוחות יבשה. במקומו יש לפגוע במרכזי הפיקוד והתקשורת של האויב, דבר שימנע ממנו כל ניהול של מלחמה, כיוון שהוא ינותק מהכוחות הלוחמים. אחרי ניתוק כזה יוכל חיל האוויר הישראלי לטפל בכל הצבר של כוחות אויב בנפרד ולהשמידו פיזית.

התורה החדשה הזאת התגבשה בעקבות שתי התפתחויות שאירעו בשנות ה-90 של המאה הקודמת:

- ההתפתחות האדירה של אמצעי התקשורת והיכולת להשתמש בהם כדי להאזין, לעקוב, לשתק או להרוס את המערכת התקשורתית של האויב, הביאה את חסידיה לצייר מערכת מלחמתית של האויב כשהיא משותקת ונטולת אפשרות כלשהי להפעיל את כוחותיה, ועומדת ערום ועריה מול כוחותיו התוקפים של חיל האוויר.
- ההצלחה של חילות האוויר של ארה"ב ושל נאט"ו לשבש ולנתק על ידי הפצצות מדויקות, את יכולתה הצבאית של סרביה במהלך מלחמת הבלקן בשנות ה-90 של המאה הקודמת, הניחה את היסוד המקצועי לתורת "האש מנגד".

טיעון חשוב נוסף לזכותה של תיאוריית ההרתעה היא יכולתו של חיל האוויר לבצע אדמה חרוכה בעריה וכפריה של המדינה התוקפת, כך שהמחיר שזו תצטרך לשלם עבור תוקפנותה יהיה כל כך גבוה, שאף ההרפתקנים הגדולים ביותר בצד שכנגד לא יעזו להסתכן בכך.

ולבסוף הידיעה הלא-מוכחשת, שלישראל יש מאגר של נשק אטומי ושל טילים המסוגלים לשאתו למרחקים גדולים, היוותה לדעת התומכים כערובה ("נשק יום הדין") נגד כל אפשרות של פגיעה בעורף ובעיקר הגנה מפני שימוש בנשק כימי או ביולוגי.

משום כך ישראל לא הצטיידה במגוון טילי קרקע-קרקע המכוונים לפגיעה בצד הרך של ההתמודדות הצבאית: האוכלוסייה האזרחית, ועיקר הכוח הרקטי הישראלי מכוון לפגיעות

במטרות צבאיות: קרקע-ים; ים-ים; קרקע - אוויר, אוויר-אוויר; אוויר - ים, וכן עומד לרשותה כוח רקטי רב-עוצמה (סדרת הטילים יריחו) לשימוש למטרות ארוכות טווח.

כאמור, הנחת היסוד הייתה שחיל אוויר חזק השולט אבסולוטית בשמי המזרח התיכון מהווה את עיקרון ההרתעה הטוב ביותר. נקודת המוצא העיקרית והמקצועית של הטוענים כך הייתה: שבין כה וכה לא ניתן לסגור הרמטית את שמי ישראל מפני תקיפת טילים, ואין ביכולתה הכלכלית של המדינה להקים רשת הגנה צפופה עד כדי מניעת חדירה של טילים לעורף הישראלי. לכן יש להתבסס בעיקר על העיקרון ההרתעתי.

זאת ועוד: הנשק הטילי ההגנתי הוא יקר ביותר: בעוד טיל מהטילים המצויים בידי האויב מחירו אלפי דולרים בודדים (ויש טילים המיוצרים בעזה מצינורות זולים אך פוגעניים) הרי נוסף למחיר האדיר שעולה כל מערכת אנטי-טילית גם הטילים עצמם מחירים עשרות אלפי דולרים ליחידה. לפיכך ההוצאה הכרוכה בהצבת מערכות אנטי-טיליות (כמו סדרת טילי הפטריוט שהוצבה בארץ במהלך מלחמת עיראק) לא תהיה לעולם בתחום יכולותיה של מדינת ישראל.

מגבלות ההרתעה הצבאית

אכן עד לפריצת מלחמת לבנון השנייה (2006) ומבצע "עופרת יצוקה" (2008) הייתה גישה זו הדומיננטית בקרב מעצבי המדיניות הצבאית של ישראל. למרות מטחי הטילים שהוזנקו נגד מטוסי חיל האוויר במלחמת "יום הכיפורים" וגרמו לחיל אבדות קשות ביותר (רק _____ מטוסים ישראלים, מכלל 102 המטוסים שאיבד חיל האוויר במלחמה, הופלו במהלך המלחמה על ידי ירי טילים מהקרקע ורק _____ מטוסים אבדו בקרבות אוויר), גישה זו לא ננטשה. המסקנות לכך הוסקו משתי תופעות:

א) המצרים והסורים לא העזו לתקוף את העורף למרות יכולותיהם הטכניות (כנראה מתוך חשש לתגובה גרעינית ישראלית).

ב) מלחמת עיראק הוכיחה כי נזקי הטילים הם "נסבלים": רובם נזקי נדל"ן ללא אבדות כמעט בנפש.

במערכת הביטחון הוטחה ביקורת לא מעטה על החיפזון שהביא לחלוקת ערכות המגן נגד מתקפות של אב"כ, ובעיקר על ההוצאה הכספית הגדולה שמנעה, ולמעשה מונעת עד היום, את השלמת הייצור והחלוקה של מסכות הגז לכלל האוכלוסייה. אולם הניסיון שהצטבר בשתי המלחמות הללו ומאוחר יותר גם במלחמות "מלחמת לבנון השנייה" (39 אזרחים הרוגים), "עופרת יצוקה" (3 אזרחים הרוגים) ו"עמוד ענן" (4 אזרחים הרוגים) - הביא את החשיבה הצבאית בתחום ההגנה על העורף לכלל גימוד הסכנות הכרוכות בהתקפות הטילים על האוכלוסייה האזרחית. ההוכחה הניצחת לגישה זו הייתה הודעתו של שר הביטחון אהוד ברק, כאשר רוחות המלחמה עם איראן היו בשיאן (קיץ 2012) - כי במלחמת טילים עתידה, הצפי לנפגעים היה 500 הרוגים בלבד....

על הגישה הזאת קמו, כבר לפני עשרים וחמש שנה, עוררים לא מעטים: הרס הבתים והתשתיות וההרג של אזרחים ערבים בעימותים הרבים שאירעו, בעיקר בגבול הצפון ובעוטף עזה, עוררו גלים של מחאה עממית והתנגדות של ממשלות ושל האו"ם. עם כל ההבנה בה זכתה ישראל בימים הראשונים של כל מערכה צבאית כזאת (שנתקבלה בעולם כתגובה הכרחית להתגרירות הערביות), הרי ככל שהתרבו התמונות על מעשי ההרס של ההפצצות הישראליות והקורבנות האזרחיים, תוך הבלטת נשים וילדים הרוגים – גברו גם הביקורת על ישראל וגם הלחץ להפסקת הקרבות.

מבחינה זו גורם ההרתעה החל למצות את עצמו מהר מאוד, והביא לא פעם לניצחון ערבי בדעת הקהל, למרות שכולם ידעו מי החל במלחמה ומה היו הסיבות הנכונות של התגובה הישראלית. התביעה להפסקה כוונה תמיד, קודם כל לישראל כיוון שהיא נתקבלה כגורם הצבאי העליון, הגלית של המלחמה...

מגבלות ההרתעה הישראלית התפתחו גם מכיוון אחר, הכיוון הצבאי. הדבר בא לידי ביטוי במלחמת לבנון השנייה: הסתבר כי אסטרטגיית "האש מנגד" לא הניבה תוצאות צבאיות במלחמה זו. השימוש האינטנסיבי בהפצצות מהאוויר ובירי ארטילרי ארוך טווח (בעזרת טילים מיוחדים) גרם לבזבז משווע של תחמושת (עד כדי ריקון המלאים והזדקקות להשלמת החסר מהאמריקאים).

ההתחפרות המקדימה של חיזבאללה מצד אחד, והיעדר רגישות מצדם לסבלותיה ולהרס הנגרם לאוכלוסייה האזרחית (נהפוך הוא: הם השתמשו בתמונות מההרס שזרעו מטוסי חיל האוויר כדי לנצח במלחמה התקשורתית נגד ישראל). זאת ועוד: ההיגיון הבסיסי שהניע את תוכנית "האש מנגד", היינו שיתוק מרכזי המודיעין והקשר של האויב, ובכך ניטרול יכולתו להילחם – לא פעלו בלבנון. הסיבה לכך הייתה פשוטה מאוד: לא היה ניהול מרכזי של המלחמה! כל מפקד גזרה הוסמך לנהל את המלחמה (שעיקרה שיגור טילים מכל הסוגים) לפי מיטב שיפוטו ויכולותיו הצבאיות. כך שניתוק הקשר בינו לבין מפקדיו המרכזיים לא פגעה ביכולת פעולתו.

הסוואה מעולה של בורות השיגור (כולל אלה של המרגמות על הגבול ממש עם ישראל) איפשרה לחיזבאללה להמשיך בהמטרת מבול של טילים ולהחזיק אוכלוסייה של כמיליון נפש במקלטים במשך ימים ארוכים. רק מלאכת המודיעין הנהדרת שאיתרה מראש את קני השיגור של הטיילים ארוכי-הטווח, איפשרה לפגוע בהם ביום הראשון של המלחמה ולהשמיד אותם.

גם המלחמה במסגרת "עמוד ענן", למרות הפעלתן של מערכות אנטי-טיליות (שיפורטו להלן) החזיקה קרוב לשני מיליון איש במקלטים והקפיאה את כל החיים האזרחיים. גם כאן איפשרה מלאכת המודיעין המוצלחת לאתר ולהשמיד, כבר ביום הראשון של הלחימה, את קני השילוח של הטיילים ארוכי הטווח, והותירה את החמאס עם מספר מוגבל (פחות מעשרה טילים) שהיו מסוגלים להגיע לפרבריה של תל-אביב ובהם הרקטה המאולתרת תוצרת הרצועה - M-75.

שלוש המלחמות כאחת (מלחמת לבנון השנייה, "עופרת יצוקה" ו"עמוד ענן") הוכיחו את מגבלות ההרתעה ועוד יותר את הקושי להפעיל אותה נגד ריכוזיים אזרחיים כעונש וכתגובה להפצצת העורף הישראלי.

אין לישראל אלא לבלוע את הגלולה המרה של איפה ואיפה שנוהג עמה העולם המערבי, בכל הנוגע לריסון ההתנגדות הערבית לקיומנו במזרח התיכון. הרצח האכזרי של 45,000 אזרחים סורים בידי ממשלתם "ממש מחוירים" לעומת "פשעיה" של ישראל בדיכוי ההפגזות הבלתי פוסקות על ישראל... ההחלטות האנטי ישראליות של וועדת האו"ם לזכויות האדם והדו"ח החד-צדדי והעוין לישראל של הוועדה בראשותו של השופט _____ עומדים כצוק סלע אנטי-ישראלי בכל סיטואציה צבאית העלולה להתפתח גם בעתיד.

משום כך, אין ברירה אלא להתכונן להמשך ההתמודדות עם המציאות הצבאית הנזילה, המקיפה אותנו בצפון המדינה ובדרומה. ההגנה המוצלחת ולדעתי המנצחת, בעימות מסוג זה, תלויה בטיב ההגנה שתעמיד המדינה לרשות תושביה האזרחים. כל זאת כמובן, מבלי לוותר על יכולתו של צה"ל באוויר וביבשה, להכיל את המתקפות וחיסולן.

העורף כאתגר אסטרטגי

בעוד שלאורך הדורות העורף (ובעיקר הנשים) נחשב לבונזה של המנצחים, הרי שהפגיעה בו צומצמה והלכה בעקבות החתימה על אמנות ז'נבה השונות (כבר במהלך המאה ה-19), שהשתדלו להוציא את האזרחים מכלל הגורמים הלוקחים חלק בלחימה.

לצערנו, הנהלים הללו לא נשמרו במלואם: התקפות הבליוץ על ערים אזרחיות כפי שקרה בקרב על בריטניה; ההתקפות הרצחניות של מטוסי גרמניה על שיירות הפליטים בדרכי אירופה, כדי להגביר את המהומה ולהקשות על הצבאות היריבים לתמרן את כוחותיהם; אונס נשים לאחר הניצחון, כפי שעשו הצבאות הסובייטים לאחר כיבוש גרמניה; ואונס שיטתי של נשים כחלק משבירת התנגדותו של היריב כפי שנעשה בבוסניה וכפי שזה קורה עד עצם היום הזה בקונגו ובמדינות אפריקה נוספות – כל אלה הפכו את העורף לצד לוחם, אם כי פסיבי בעימותים המודרניים של המאה העשרים והמאה העשרים ואחת.

העורף היהודי בתקופת המנדט כמו גם העורף הישראלי במלחמת העצמאות, היוו מטרה נחשקת של המתנכלים לישוב היהודי ולעורף הישראלי. לא בכדי גובשה במהלך מלחמת העצמאות הסיסמה: "כל הארץ חזית – כל העם צבא". היא נועדה לעמוד בפני צעקת הקרב הערבית: "לזרוק את היהודים (היינו גם את האוכלוסייה האזרחית) - לים!".

לאחר הקמת המדינה ובהעדר כוח צבאי ערבי שיכול היה להכריע אותה צבאית, לבשה ההתנגדות הערבית צורה של פעולות גרילה בארץ ובחו"ל - הן כנגד אזרחים ישראלים (רצח הספורטאים במינכן) והן כנגד יהודים אזרחיים מדינות אחרות (פיצוץ המרכז היהודי בארגנטינה בשנת _____). פעולה זאת נמשכת עד היום. הצד הערבי מודע לרגישות

הישראלית לחללים, ובעיקר לחללים אזרחים. משום כך הוא משתדל להרבות בפגיעות באוכלוסייה זו (שמבחינה צבאית קל גם יותר לפגוע בה על ידי פעולות גרילה).

אולם ככל שנוגע הדבר למדינות ערב, הן לא העזו לפגוע בעורף הישראלי במהלך כל המלחמות שישראל ניהל אתן. הסיבות לכך היו שתיים:

- אי היכולת הצבאית לחדור לשמי ישראל באמצעות מטוסים, לאור יתרונו הצבאי המובהק של חיל האוויר הישראלי.

- העובדה שעריהן של מדינות העימות היו והנן חשופות להתקפות תגובה של חיל האוויר הישראלי, התקפות המותירות אחריהן הרס מוחלט.

אשר לשימוש בטילים, ובעיקר בטילים נושאי נשק כימי או ביולוגי, על ידי הצד הערבי – כנראה שהחשש מפני תגובה אטומית ישראלית הביא לידי התאפקות (בעיקר של סוריה) בהפעלת ארסנל הנשק הכימי והביולוגי שלה.

לאחר החתימה על ההסכם עם מצרים ועוד יותר לאחר כריתת השלום עם ירדן, נגזזה התקווה של ארגוני ההתנגדות הערביים להיוושע מצבאותיהן של מדינות ערב. הן פנו אפוא ל[פעילות עצמאית, שהסתיימה לרוב בפעולות תגובה ישראלית נרחבות. בנקודה זו נכנסה לתמונה מלחמת הטילים שהכריזו אותם ארגוני טרור (כולל החיזבללה) על ישראל. העמדת עמדות ירי של טילים באזורים אזרחיים טיפוסיים כמו בתי-ספר, בתי חולים ומסגדים, או הסתתרות המנהיגות של החמאס במרתפים מתחת לבית חולים ידוע ברצועת עזה - הקנו למשגרי הטילים יתרון חד משמעי על יכולת התגובה המוגבלת (מטעמים הומניים) של ישראל.

ההשתוללות של חברי הוועדה לזכויות האדם של האו"ם בעקבות מבצע "עופרת יצוקה", כמו גם הלחץ האדיר שהופעל על ישראל על ידי ידידותיה (ובראשן ארה"ב), שלא לפתוח במבצע יבשתי נגד רצועת עזה בעקבות מלחמת "עמוד ענן", הציבו בפני ישראל את המגבלות העומדות לפניה בכל עת שתידרש לעשות ניתוח עמוק יותר בעקבות ההתגרריות הערביות.

למציאות כואבת זו מתווסף האיום האיראני. בעת כתיבת שורות אלה (ינואר 2013) אין לדעת עדיין כיצד יתפתחו הדברים. על כל פנים יש לקחת בחשבון גם עימות אפשרי עם ארסנל הטילים של איראן. ארסנל זה יופנה בעיקרו נגד מטרות אזרחיות, דבר שיחייב אף הוא היערכות מיוחדת מצד האוכלוסייה האזרחית.

מכאן, שהסכנות בפניהן עומד העורף הישראלי לא ניתנות לפתרון סטרילי, כפי שחווינו במלחמות ששת הימים ויום הכיפורים. מסתבר כי גורם ההרתעה לבדו איננו מסוגל לעצור התפתחויות העלולות להביא לידי התקפות על העורף, ויש לכן להתכונן כראוי גם למצב של התגוננות פסיבית מפני מלחמת טילים וזאת במקביל לכל האמצעים האקטיביים (כמו כיפת ברזל וחברותיה) שנידרש להפעיל במקרה של עימות נוסף.

חיסון העורף

את הגנת העורף יש להתחיל מהאיש הקטן, האזרח מהשורה – כמו אותו ג'נטלמן לונדוני שיצא כל בוקר לעבודתו, חנוט בחליפתו ומגבעת הסיר הטיפוסית לראשו, לאחר שבילה לילה לא שקט בחברת רבבות אנשים אחרים, באחת המנהרות של הרכבת התחתית של לונדון. זה הלונדוני המאופק שלא ויתר על כוס הבירה שלו בשעה 4 אחה"צ, למרות "הבליץ-קריג" הגרמני שהרס והבעיר חלקים גדולים של לונדון והסתיים בקרשצ'נדו של גשם טילים חדשניים (מסדרת 1V ו-2V) שהופעלו זה לראשונה במלחמה כלשהי.

פינוי הילדים, הנכים והזקנים מהעיר, הפך כל לונדוני שנותר בה, לחייל בחזית החשובה ביותר של הקרב על בריטניה שנוהל תוך אבדות נוראות, באותם החודשים של 1940-41.

חלק מאזרחי ישראל התנסו באותה חוויה מזוויעה במהלך מלחמת העצמאות, כשהנשים והילדים של עשרות קיבוצים פונו (לעתים תוך סכנת נפשות) למקומות מבטחים, והפכו את האזרחים הנותרים לחיל הקדמי של ההגנה על המדינה העומדת לקום, תוך הבטחת גבולותיה. מאז כאמור לא נדרשו אזרחים ישראלים לפנות את בתיהם מחמת מצוקות צבאיות עד לפריצת מלחמת לבנון השנייה.

אומנם היו השיירות של מכוניות שנהגו לעזוב את גוש דן בתקופת המלחמה בעיראק, והפרנסים של ערי הצפון, שעזבו עם פקידיהם את הערים והפקירו אותם לאפס יכולת התארגנות – במהלך מלחמת לבנון השנייה. שני אלה היוו מזכרת עוון להתנהגות ולהערכות לקויה ונפסדת של העורף הישראלי. הנזקים הזניחים של שלוש המערכות שערכנו עם החיזבאללה והחמאס, רק מוכיחים כיצד ניתן להתגונן ולהמשיך לחיות, בצורה מתקבלת על הדעת, גם בעידן של מלחמת טילים.

אולם התחשיב הזה כשהוא מגיע ליכולת עמידתו של העורף, חייב לקחת בחשבון את גורם המורל של האוכלוסייה מצד אחד, ואת ההשפעה של אובדן המורל על הכוחות הלוחמים:

- גם אם המורל של העורף נשאר גבוה, והוא מגבה את הכוחות הלוחמים בעמידה נחושה מול ההפצצות וההרס הנגרמים על ידי הטילים - על מדינה כמו ישראל לקחת בחשבון שקיימות גם תגובות מאוחרות יותר לטראומה. הכוונה היא למסקנות אליהן מגיעות משפחות (לעתים שנים לאחר המלחמה) שאין עתיד לילדיהן במדינה שכל כמה שנים פורצת בה מלחמה אשר מביאה להרס בתיהם או לפינוים. והם מחליטים לרדת מהארץ. תהליך ירידה כזה נעשה לרוב בשקט והוא מעורר תשומת לב מועטה. אבל הוא קיים והוא מתגלה פתאום במספרים מעוררי דאגה.
- הידיעות על הרס הבית או חלילה גם על פציעות ואבדות בנפש, העשויות להגיע מבית אימא או מביתו של הלוחם הנמצא בחזית, יש בהן כדי לפגוע בצורה קריטית במורל של הלוחם וביכולתו להמשיך ולהילחם. אותה קירבה פיזית הקיימת בין העורף לחזית כולל הקשר הסולרי הפרטי המתמיד בין שני הקטבים הללו, יוצר מדד מיידי שלילי של נכונות להמשיך ולהילחם או לפחות להילחם בחוסר רצון או ללא תשומת לב ראויה.

- מכאן שהדאגה למגננה, להספקת המצרכים והשירותים, להתנהלות בבתי הספר או במקומות העבודה – אסור לה שתתעלם מהצבר הדאגה, הפחד והסלידה מהמצב המביך הזה של היות האדם חדל אונים אל מול הנשק המוצב נגדו. בעוד שהחייל יכול להפעיל את נשקו ולהילחם נגד האויב, הרי שהאזרח הנחבא במקלט או מאחורי הגדר מרגיש כמי שמובל כצאן לטבח ואין בידו לעשות דבר.

תשומת הלב המיוחדת חייבת להינתן אפוא לאותה אימא המסלקת את עקבות הפחד מעיני ילדיה על ידי ארגון משחקים וסיפור סיפורים; לאותו זקן הרתוק לכיסא אך המבקש שצה"ל לא יפסיק את המבצע עד להכרעתו של האויב; לאותו מנהל עבודה האוסף את עובדיו במכוניות המפעל כדי להמשיך ולייצר למרות המצב המסוכן; לאותם מתנדבים המבקרים בבתי חולים ונכים ומביאים להם מצרכים חיוניים ותרופות וכן מבדרים אותם כדי שלא יישארו בבדידותם ובפחדיהם.

למרות מצב המלחמה, על פיקוד העורף לערוך בדיקות ולציין לטובה או לשלילה את מצב המקלטים ביישוב, את התפקוד של ראשי הישובים ופקידיהם; את המוכנות של הישוב לספק מצרכים, תרופות, עזרה רפואית וכיו"ב למרות ההפגזות; את המשכיות הלימודים במוסדות המוגנים והבטחת האיסוף והפיזור של התלמידים.

את האמנים למיניהם יש לגייס ולהסדיר את הופעותיהם בפני יושבי המקלטים ואילו צוותים של הרשות המקומית יבקרו בבתיהם המוגנים של התושבים היושבים מבודדים בחדרי הביטחון, יביאו משחקים וממתקים לילדים ויענו לדרישות או בקשות דחופות של הציבור.

ואילו לאחר תום פעולות האיבה, יערכו בכל ישוב "מסיבות ניצחון" ויבחרו אלה שהצטיינו בפעולותיהם במהלך ימי הלחימה. ערים שלא היו מעורבות במלחמה, יארחו תלמידים וקבוצות ל"מי פינוק" והוקרה תוך שראשיהן מעניקים תעודות הוקרה למשפחות שפתחו את בתיהן ואירחו במהלך המלחמה משפחות מאזורי הקרבות.

יש מקום גם להנהגת אותות הצטיינות מיוחדים שיעניקו מפקדי פיקוד העורף למצטיינים בפעילות תחת אש הטילים, או שבצעו מעשי גבורה מיוחדים להצלת נפגעים.

מכל עימות רקטי כזה חייבים התושבים לצאת באותו הרגשה שפיעמה בליבותיהם של חברי הקיבוצים אשר עמדו בפני הכוחות הסדירים הערביים במהלך מלחמה העצמאות כמו: חברי נגבה, וכפר-דרום, וטירת-צבי ומשמר-העמק ודומיהם ברחבי הארץ.

חיסול כ-450 טילים על ידי "כיפת ברזל" מכלל 1,500 הטילים שנורו לעבר ישראל במהלך "עמוד ענן", העניק חוט שדרה של גאווה ליושבי החדרים המוגנים באשדוד, באשקלון, בבאר-שבע וביתר הישובים שהיו בתחום שליטתן של המערכות. לא עוד כתרנגולות המצטופפות בירכתי הלול מפני נמייה שפרצה לתוכן.

"-אנחנו מחזירים מלחמה שעה!!!"

זאת הייתה ההרגשה והתגובה לכל הודעה על חיסולו של טיל מטילי האויב:

"איננו יותר כצאן לטבח יובל" התפעמו רבים אחרים "בעמידתנו האיתנה בעורף אנו שמים לאל את כוונותיהם של אויבינו להכריע אותנו".

חמש היחידות של "כיפת ברזל" שהופעלו במהלך מבצע "עמוד ענן" גייסו בבת אחת מיליון וחצי אנשי עורף לצבא הלוחם נגד מפעילי הטיילים מרצועת עזה. לפתע מצאו אותם נערות ונערים שהפעילו את המערכות, אחים (בתודעה ובהרגשה) המשתתפים עמם, שכם בשכם, במאבק הצבאי.

זאת היא הצלחה נוספת ומכריעה של "כיפת הברזל". וכשם שלא נפגע זוהרו של כל צבא מנצח המלקק בה בעת גם את פצעיו בהרוגים, בפצועים ובאובדן כלי מלחמה, כך גם **עורף מנצח** יושפע פחות מאובדן בנפש או מההרס ברכוש. וכך יכול היה פיקוד העורף הישראלי להעמיד בגאווה לשיפוט הציבור את ההשוואה של 100 מיליון ₪ שעלו הטיילים שנורו על ידי "כיפת הברזל", לעומת הנזק בנפש וברכוש שהיה נגרם אם אותם 450 טילי האויב שיורטו, היו פוגעים במרכזי האוכלוסייה של דרום ישראל.

"כל הארץ חזית – כל העם צבא"

לקראת המשך הלחימה

- **מיגון העורף** - לשינוי היחס לעורף והפיכתו **לצבא הלוחם פסיבית** באויב, יש מסקנות אופרטיביות רבות, והראשונה שבהן היא **המיגון**. אסור שקברניטי המדינה והצבא יסיחו את דעתם ואת הערכתם לחשיבותו הרבה של העורף הלוחם. די שנזכיר את האסטרטגיה הצבאית של מפקד הצבא הרוסי **קוטוזוב**, במלחמת המגננה שהפעיל נגד צבאו הכובש של נפוליון והמשיך לסגת עד אשר מיצה את תוקף המתקפה הצרפתית ופתח בהתקפות הנגד. ודי אם נקרא בפירוט את שלבי מלחמת העולם השנייה, כדי ללמוד כיצד הצליחה מכונת המלחמה הנאצית להמשיך ולייצר כמויות ענק של מטוסים וטנקים ותותחים וכלי מלחמה אחרים למרות התקפות האוויר האדירות שהנחיתו בנות הברית על מרכזי התעשייה הגרמנית.
- העורף הישראלי חייב להמשיך ולתפקד בכל עוזו במהלך כל ימי המלחמה. לכן יש למגן אותו בצורה חכמה ויעילה: את בתי הספר ובתי החולים, את האוטובוסים העירוניים ואלה המובילים ילדים לבתי הספר; את המפעלים היצרניים, את שרשרות ההספקה הקמעונאית לסוגיה, את מוסדות הציבור וכמובן שאת בתי התושבים. כשם שכל טנק יוצא למלחמה כשהוא מוגן על ידי "מעיל הרוח" החדשני המגן עליו מפני טילי נ"ט; כך יש לראות באזרח המתמודד עם טילים אפשריים לוחם לא פחות חשוב.

זאת ועוד: בחישובים הקרים הנעשים באגף התקציבים של משרד האוצר, הלוקחים בחשבון כי פינוי מרצון או מפעלי פינוי מאורגנים של אוכלוסיית העורף בעת מלחמה הם זולים יותר מאשר ההוצאה על המיגון – יש להזכיר כי הם אינם כוללים בחשבון את הערך הלאומי והצבאי המוסף של אוכלוסיית עורף לוחמת כפי שתוארה לעיל!!

• ניתן להניח כי הוצאה של 2 מיליארד ש"ח לשנה, במשך 15 השנים הבאות, תאפשר מיגון ראוי לכל המבנים במרחק 75 ק"מ מגבול עזה ומגבול לבנון. הוצאה זו איננה כוללת את ההוצאה על מיגון מיידי של כל המבנים החדשים אשר ייבנו בתחומים הנ"ל עד 2028.

• **הוספת מערכות מגנה** - נוסף על החץ לסוגיו, (מס' 3) ו"כיפת הברזל", עומדת להצטרף בימים אלה למכלול ההגנה מפני טילים, מערכת שלישית הנמצאת בשלבי הפיתוח והניסוי האחרונים ברפא"ל: "שרביט הקסמים". המערכת הזאת תפעיל טילי Stunner נגד טילי הזילזאל והפאג'ר הנורים ממרחקים שבין 45 ק"מ עד 250 ק"מ. לאחר שהמערכת הזאת תיכנס לפעילות יוותר רק תחום אחד שאיננו מוגן וזאת ההגנה מפני פגזי מרגמות וקסמים הנורים למרחקים קצרים (עד 15 ק"מ). במחסני צה"ל מונחים כמה פריטים של תותח רב-קני, בעל מכ"ם משוכלל המסוגל לזהות מטרות בטווחים קצרים של ק"מ בודדים, לחשב את המסלול הצפוי של הפגז ולשגר לעברו מטר של פגזים בני 20 מ"מ (6000 פגזים לדקה). התותח הזה מיוצר בארה"ב בשם פלאנקס וקרואי בצה"ל בשם "מחבט".

אם אומנם יוחלט על הוספתו של המחבט למערך ההגנה מפני נשק תלול-מסלול לסוגיו, תהיה ישראל מוגנת בחגורה כמעט בלתי חדירה, של ארבע מערכות הגנה:

• המחבט בקן ההגנה הראשון .

• כיפת הברזל.

• שרביט הקסמים.

• מערכת החץ המשופרת.

• **בעיה של מימון** - ההתפתחויות המעודדות שפורטו לעיל לגבי הפיתוח של כלי נשק מתוחכמים מביאים את המשק הישראלי להתמודדות קשה ביותר עם בעיית המימון של מערכות הנשק המודרניות שיש להעמיד לרשות צה"ל לקראת המלחמות האפשריות של המאה הנוכחית. די אם נזכיר את סעיפי ההוצאה העיקריים הצובאים על דלתותיו של תקציב הביטחון הישראלי:

טייסת מטוסי ה-F-35 בעלות של כ- 3.5 מיליארד \$.

השתתפות בתשלום עבור ארבע צוללות דולפין נוספות על השלוש הפועלות כבר (הראשונה הגיעה בימים אלה לארץ) בסך כולל של כ- 2 מיליארד \$ ואשר יסופקו

לישראל על ידי גרמניה עד 2020. הרכש הזה יעלה את מספר הצוללות המשוכללות של צה"ל ל-7 ועניק לישראל עומק תגובה לכל התקפה טילית מרוכזת (אטומית או כימית וביולוגית) בעתיד. הוצאה הישראלית הישירה – 1.5 מיליארד \$.

רכישת 4 ספינות להגנה על מימיה הכלכליים של המדינה (עד למרחק של 110 ק"מ מהחוף) בשיתוף עם מערך הגנה צפוף על אסדות הקידוח והשאיבה, שימומן על ידי בעלי הזכויות. ההוצאה המשוערת כ-800 מיליון \$.

רכישת 12 מערכות נוספות של "כיפת ברזל" בהוצאה של 1.2 מיליארד \$.

רכישת 16 מערכות של "שרביט הקסמים" בהוצאה של 2 מיליארד \$.

רכישת ___? מערכות של מחבט בהוצאה של ___? ___?.

הצבה בשנת 2015 של ___? מערכות נוספות של חץ 3 ו-4 בהוצאה של ___? ___?.

ניתן לומר כי בהוצאה של 15 מיליארד \$ לאורך חמש שנים (3 מיליארד \$ לשנה) ניתן להעניק לישראל מעטפת של הגנה פעילה נגד מכלול טילי האויב ובתוספת של כ-8 מיליארד \$ לאורך 15 שנה (800 מיליון \$ לשנה) למיגון המבנים גם אפשרות של המשך תיפקוד תקין של האוכלוסייה העלולה לבוא בטווח פגיעתם של טילי האויב מכל הסוגים.

אלה הם סעיפי ההצטיידות ההכרחיים (וההזויים לכאורה) של המערכת הביטחונית וזאת נוסף על ההוצאה הרגילה של מערכת הביטחון ושל השיפורים המתמידים שהיא נדרשת להם בתחומי הצטיידות כה רבים כמו: המשך ייצור טנק המרכבה ס'4; שיפור המיגון האישי של לוחמי החי"ר; פיתוח מתמיד של מל"טים וייצורם; פיתוח המערכות האנטי-טנקיות החדישות; פיתוח מלחמת הסייבר ועוד.

- **מקורות המימון** – באופן טבעי מוסבות מידית העיניים אל ההכנסות העתידיות מהגז ומהנפט הישראלי שיישאב מקרקעית הים התיכון ואולי גם ממקורות אחרים. אולם למרות חשיבותו של המקור הכספי הזה, אסור להפנותו לתחום הסטרילי (היינו שאיננו בונה ישירות את הכלכלה – על ידי פתרון נרחב של בעיות החינוך, הבריאות והרווחה), אלא לחפש מקורות הכנסה אחרים, ואלה מצויים בהישג יד:

1) יש לשנות מיידית את החוק המשחרר 95% מהרווחים הכלואים של החברות הבינלאומיות ממיסוי. החוקים הישראליים הבאים לקראת משקיעי-חוץ הם נדיבים להפליא. יש להניח כי החברות שצברו כ-מאה מיליארד!! נה ברווחים חייבי מס, לא היו מגיעים להשקעה בארץ רק ממניעים ציוניים... העלאת שיעור המס על רווחים אלה ל-25% יכול להניב הכנסה מיידית של עוד 20 מיליארד נה שהם כ-5 מיליארד \$.

2) **מתקפת מחץ על ההון השחור** – את היקף ההון השחור המתגלגל בארץ ובחוץ-לארץ והמושקע בבנקים, בנדל"ן ובמחבואי מס, מעריכים מומחים בארץ בחצי טריליון (500

מיליארד ₪), כמעט פי שתיים מהתקציב השנתי של המדינה. זהו הגורם השלישי, (לצד האוכלוסייה החרדית והערבית המונות כ-25% מאוכלוסיית המדינה, אוכלות על חשבונה ואינן תורמות לה דבר בעבודה ובייצור) הקושר בכבלי אזיקים את הפוטנציאל האדיר של המשק הישראלי ומונע ממנו לפרוץ קדימה.

ההון השחור מהווה את המגרה הראשית ממנה בוקעים נחילי השחיתות. ישראל, הנמצאת במקום ה-39 הלא מכובד (מתוך 176 מדינות), במדד השחיתות העולמי לא תוכל להיחלץ ממקומה הנחות, כאשר מיליארדי שקלים של הון שחור מעוותים את הפעילות הכלכלית הכשרה של המשק הישראלי.

יש להכריז מלחמת חורמה על ההון השחור. להתחיל בצורה חיובית של הקלות למי שיצהיר על ההון השחור שלו וישלם עליו את המס המגיע, עד לפעילות חסרת רחמים נגד אלה (כולל אנשי העולם התחתון והשוק האפור) שימשיכו להעלים את רווחיהם. הפעולה צריכה להתבסס על שלוש רגליים של עשייה: הסברה, גילוי, ענישה.

- יצירת אווירת-אנטי להעלמת מס, על ידי הסברה מקיפה ותוקפנית, המאשימה את מעלימי המס בגניבת הביטחון, הבריאות, החינוך והרווחה של תושבי המדינה. בגיוס הציבור ובעיקר הנוער ותנועות הנוער לפעילות פרטנית נגד מעלימי מס (כשם שבעבר הופעלה מערכת דומה להגנה מפני קטיף של פרחים מוגנים). ליצור הלוך רוח שלילי כלפי כל אזרח המוכן לשלם לספקי שירותים במזומן תוך ויתור על קבלה.
- יש לחייב את כל נותני השירותים (אך לא חברות בע"מ המוסמכות להוציא קבלות רשמיות) להשתמש אך ורק בפנקסי קבלות שיהיו ניתנים לרכישה בבנקים ובסניפי הדואר. בצורה כזאת ניתן יהיה לעקוב אחר נותני השירותים ולכלול אותם בקהל משלמי מס הכנסה. ומע"מ. אפשר יהיה גם לערוך הגרלות בין מחזיקי הקבלות (ולהעניק סכומי זכייה גדולים), דבר שיעודד את הציבור לדרוש קבלות על התשלומים למגישי השירותים.
- להחמיר בעונשים על העלמות מס, כמו בארה"ב, שם העלמת מס פירושה כמעט תמיד עונש מאסר, יהיה המעלים מכובד (אפילו סנטור) ככל שיהיה. **כזכור אל קפונה חוסל על ידי רשות המסים ולא על ידי ה-FBI.** הדבר יביא להגבלת זרימתם של גלי הכספים שמקורם בהעלמות המס – לעסקים מפוקפקים, לפעילות עבריינית (כולל בתי הקזינו הבלתי חוקיים ולתעשיית המין), לשוחד, לחדירה למערכות הבחירות ולמוסדות השלטון (בעיקר זה המקומי) ולהקמת עסקים שמקורם בהון שחור המשמשים בסופו של דבר כמכבסות להלבנת הון. הפעילות המקיפה הזאת תביא לניקוי האורוות ותאפשר לישראל לרדת נמוך יותר במגזר השחיתות.
- **לסיכום:** ניצחון בתחום מלחמת הטילים איננו בשמים, ועוד לא חישבנו כיצד מלחמה כזאת עשויה לפגוע בתשתיות הערביות ולגרום להן נזקים בלתי הפיכים. כמו כן לא הזכרנו את היכולת שלנו לתגבר את המערכות האנטי-טיליות על ידי מערכות **פטריוט** שבחלקן מצויות בידינו או שניתן להביאן בהקף ניכר בימי חירום מארה"ב ומגרמניה

- (מערכות אלה עברו וממשיכות לעבור שידרוגים כך שאין עתה מקום להשוותן לתיפקוד הלקוי שלהן במלחמת עיראק).
- דווקא בימים אלה של רגיעה, יש להתחיל בפעילות מואצת לקראת אפשרות נוספת של עימות טילי. שכן רק פעילות כזאת תרגיל את האוכלוסייה לחיות בשלום עם אפשרות של מלחמה טילית כפי שהיא חיה כל השנים עם הידיעה כי אסור לישראל להפסיד ולו רק במלחמה אחת, שכן הדבר עלול להביא לסיומו של הקיום הפיזי שלנו בכברת ארץ זו.
- האגודה למלחמה בסרטן השקיעה מאמצי הסברה אדירים, בשנות השישים של המאה הקודמת, כדי להרגיל את הציבור לחיות בשלום עם המילה **סרטן**, ולהפסיק להסתתר מאחורו כינויים כמו "המחלה הקשה" או "המחלה ההיא". הדבר איפשר לציבור להתחיל ולטפל במניעה ואף בהליכי ריפוי מתוך נקיטת כל האמצעים המניעתיים והטיפוליים האפשריים, עובדה שהולכת ומקטינה עד היום את היקף התחלואה והתמותה מהמחלה.
 - על מערכת הביטחון להתחיל ולדבר יותר ויותר על משמעותה של מלחמת טילים, להביא את האוכלוסייה להתכונן לקראתה (ולא לברוח ולהדחיק את קיומה), כמו גם לאפשר למקבלי ההחלטות (בעיקר במשרד האוצר) לברוח (בגלל הרגיעה) מהצורך להמשיך ולתקצב את הפעילות המכינה לקראת אפשרות כזאת. שכן הדבר יביא את האזרח הבודד להתייחסות מעשית וישירה לנושא ולהפעלתו היוצרת בתחומי התגוננות עתידית: הכנה מושכלת של מלאי מזון ושתייה; בדיקה חוזרת של מסכות הגז; תיקונים הכרחיים במקלט הקרוב, או במרתף הבית או בחדר המדרגות; התארגנות קבוצתית של שכנים למקרה של מצב חירום כמו: טיפול מרוכז בילדים; מציאת פתרונות מקדימים לטיפול בזקנים ונכים; קביעת תורנויות להספקת מצרכים; ארגון הסעות דחופות כמו לרופאים; קביעת תורנויות של הורים ליד גני הילדים ובתי הספר, כדי לשחרר את יתר ההורים לפעילותם השוטפת וכיו"ב.
 - יש לזכור כי עצם ההפעלה של התארגנויות כאלה יש בה כדי לשמש גורם מחסן ומגבש, העוזר להתמודד עם הקשיים של ימי החירום.
 - לסיומו של דבר: חברי קיבוץ נגבה שתלו בחדר האוכל שלהם, בעצם ימי הקרבות עקובי הדם עם המצרים, את הסיסמה:

לא הטנק ינצח אלא האדם!

לא שיערו בנפשם איזה כוח הם מעניקים לסיסמה זו, כוח חיות מלא עוצמה, המהווה אבן פינה וחוט שדרה ליכולת עמידתנו בארץ הזאת מאז ועד עצם היום הזה.

45 אלף הטילים שהצטברו בארסנל של החיזבאללה ו-15,000 הטילים המצויים עדיין ברצועת עזה מהווים איום מתמיד על העורף הישראלי ויהיו כאלה גם כאשר הארץ כולה תוקף בשרשרות של מתקני "כיפת ברזל" ושל יתר כלי ההגנה המתקדמים (כמו "שרביט הקסמים") המצויים בידי ישראל.